

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG ĐỌC CHO HỌC SINH TIỂU HỌC

Phạm Thị Thành Tâm
Trường ĐH Văn hóa Hà Nội

Dọc sách có ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình học và khả năng học tập của mỗi cá nhân. Đối với học sinh tiểu học, đọc sách càng quan trọng vì đây là cấp học đầu tiên của mỗi con người, thói quen và kỹ năng đọc sách sẽ giúp các em nâng cao hiệu quả học tập, hình thành những thói quen tốt, tiếp thu được nhiều kiến thức và giá trị, qua đó bồi đắp tri thức và tâm hồn cho các em.

Ngày nay có nhiều phương tiện và cách thức giúp con người lĩnh hội các giá trị văn hoá như: trao đổi trực tiếp, các phương tiện nghe nhìn, máy tính và các phương tiện viễn thông. Tuy nhiên, tiếp nhận thông tin qua tài liệu, sách báo vẫn là cách thức phổ biến và đảm bảo hiệu quả cao bởi tính ổn định và khả năng truyền bá thông tin không giới hạn qua không gian và thời gian của phương tiện này.

Việc đọc sách với học sinh tiểu học đem lại nhiều lợi ích.

Trước hết, đọc sách giúp phát triển kỹ năng đọc nhanh và tư duy nhanh cho học sinh. Khi được tiếp xúc với con chữ nhiều hơn sẽ giúp các em hình thành và phát triển việc đọc, rèn luyện được các phương pháp đọc, đặc biệt là đọc nhanh, từ đó, phát triển tư duy nhanh, suy nghĩ nhanh. Nhờ đọc sách, các em có thể khám phá nhiều lĩnh vực khác nhau, từ đó xác định được những lĩnh vực

yêu thích hoặc có khả năng và tìm kiếm tài liệu về vấn đề yêu thích đó để tìm hiểu sâu hơn. Thực tế, nhiều em qua quá trình đọc sách, đã trở nên đặc biệt yêu thích những môn học hay vấn đề cụ thể nào đó như: lịch sử, sinh vật, khoa học, văn học...

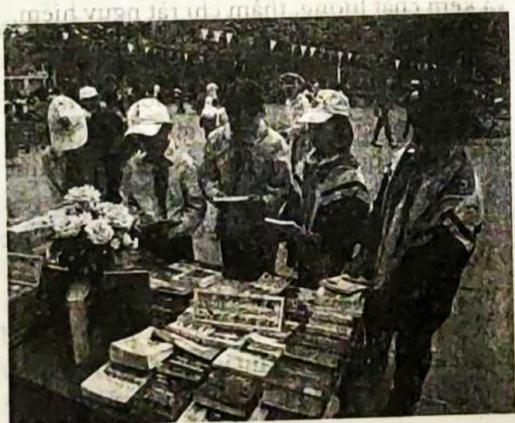
Đọc sách cũng giúp các em tránh được những nguy cơ về tâm lý học đường. Bằng việc đọc sách, các em được giải trí một cách lành mạnh và bổ ích. Nhiều câu chuyện dù là hư cấu hay có thực đã tác động đến tâm hồn, tình cảm của các em, giúp định hình lòng biết ơn, biết cảm thông, biết trách nhiệm, biết sẻ chia... những tấm gương có thực ở các lĩnh vực cũng góp phần nuôi dưỡng tâm hồn, bồi đắp ước mơ, quyết tâm phấn đấu của các em. Mặt khác, đọc sách cũng giúp các em tránh được sự phụ thuộc vào các thiết bị công nghệ với rất nhiều nội dung không được kiểm soát và kém chất lượng, thậm chí rất nguy hiểm.

Giai đoạn tiểu học, từ 6 - 11 tuổi, là giai đoạn khá phức tạp trong cuộc đời mỗi con người. Hoạt động chủ đạo trong giai đoạn này là hoạt động học tập. Việc tiếp thu kiến thức và kinh nghiệm sống của các em chủ yếu thông qua hoạt động học tập ở nhà trường và đọc sách. Giai đoạn này nhận thức lí tính của các em chưa cao, vì vậy, rất dễ bị thu hút bởi những gì mới lạ, hấp dẫn. Ý thức tự tìm đến cái hay, cái tốt chưa định hình. Nhiều hành vi, hoạt động của các em mang tính tự

phát, hồn nhiên và bản năng. Chính vì vậy, sự hướng dẫn, uốn nắn và định hướng của người lớn là rất cần thiết để các em có thể phát triển hài hòa về thể lực, trí tuệ và tâm hồn, tình cảm. Một phần rất quan trọng của việc hướng dẫn, uốn nắn và định hướng cho các em chính là việc rèn luyện thói quen và kỹ năng đọc sách cho các em. Sách có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong nhận thức đạo đức của các em, giúp các em hình thành các quan niệm đúng đắn về cái thiện, cái ác, lòng nhân ái, lòng tự trọng, lẽ công bằng... Đọc sách còn giúp phát triển năng lực của các em, đặc biệt là năng lực trí tuệ và năng lực thẩm mĩ. Đọc sách là con đường cơ bản để các em tiếp thu tri thức, phát triển trí nhớ, óc quan sát, tưởng tượng, ngôn ngữ, tư duy trừu tượng và năng lực sáng tạo... Do vậy, nếu không hướng dẫn các em cách đọc sách đúng đắn và hiệu quả thì việc đọc sách sẽ dễ dàng bị thay thế bởi các chương trình hấp dẫn vốn rất nhiều và không đảm bảo chất lượng trên tivi, mạng internet và điện thoại thông minh. Chính vì thế, hình thành và phát triển kỹ năng đọc sách cho các em là một việc vô cùng quan trọng, cần được thực hiện ở cả nhà trường và gia đình.

Về phía nhà trường

Thư viện trường tiểu học đóng vai trò quan trọng trong việc hướng dẫn và phát triển kỹ năng đọc sách cho các em.

Chuẩn bị cơ sở vật chất: Học sinh tiểu học là lứa tuổi hiếu động, khả năng tập trung chưa cao, dễ bị kích thích và thu hút bởi màu sắc và hình ảnh. Do vậy, các thư viện có thể xây dựng và bài trí thư viện sao cho phù hợp với lứa tuổi và tâm sinh lý của các em, nhằm kích thích nhu cầu, hứng thú đọc của các em. Các giá sách nên vừa tầm với, thiết kế và trang trí các hình ảnh, màu sắc sinh động, có thể mô phỏng theo các hình ảnh hoặc nội dung của những cuốn sách nổi tiếng. Nếu thư viện có diện tích rộng, nên bố trí hài hoà các kiểu bàn ghế. Bên cạnh các kiểu bàn ghế theo quy cách để các em có thể ngồi đọc, học, viết được, thư viện nên bố trí khu vực sàn hoặc các loại ghế, nệm để các em có thể đọc sách với các tư thế thoải mái. Như vậy, việc đọc sẽ hiệu quả hơn. Những trường có hành lang rộng có thể bố trí các giá sách và ghế ngồi để các em có thể đọc sách giờ ra chơi hoặc đầu giờ, cuối giờ. Trên thực tế đã có nhiều trường tiểu học có cách tổ chức và bài trí thư viện rất linh hoạt và sinh động, phù hợp với lứa tuổi các em như: thư viện xanh; giá sách, bàn ghế hình núi non, con vật...; mục lục kiểu album, mục lục quay... để thu hút các em đến với sách.

Hướng dẫn kỹ năng đọc: Kỹ năng đọc không thể hình thành ngay trong ngày một ngày hai mà là một quá trình. Có nhiều người tự hình thành cho mình kỹ năng đọc trong quá trình học tập và đọc sách. Tuy nhiên, quá trình đó có thể được rút ngắn hơn và đem lại lợi ích cho chủ thể của hoạt động đọc nếu ngay từ những năm đầu đời, chủ thể đã được hướng dẫn kỹ năng đọc.

Đối với học sinh tiểu học, nhận thức và tâm sinh lý biến đổi và phát triển hàng năm. Vì vậy, khả năng học và đọc của các em cũng không giống nhau ở mỗi khối lớp. Đối với học sinh lớp 1, 2, 3, có thể hướng dẫn các em tư thế ngồi, định hướng việc chọn sách, thái độ ứng xử với sách... Nhưng đối với các em lớp 4, 5, nhận thức đã phát triển hơn,

khả năng tập trung và linh hồn tri thức tốt hơn, cần hướng dẫn kỹ năng đọc cho các em ở mức độ cao hơn. Ở độ tuổi này, cần hướng dẫn các em những kỹ năng cụ thể sau:

Kỹ năng tra cứu tài liệu: Hướng dẫn các em cách tra cứu tài liệu ở thư viện, ở nhà sách, ở các kho tài liệu trực tuyến. Khi các em biết cách tra cứu, sẽ tiết kiệm được rất nhiều thời gian, và quan trọng hơn là các em có thể tìm được đúng những sách mình cần một cách nhanh chóng, tránh được tâm lý chán nản do không tìm thấy sách mình cần hoặc yêu thích.

Kỹ năng chọn sách: Các cán bộ thư viện và giáo viên cần hướng dẫn các em cách chọn sách. Việc chọn sách vô cùng quan trọng. Một cuốn sách có chất lượng sẽ giúp các em tiếp thu một lượng kiến thức phù hợp, có chất lượng. Có thể dựa vào tác giả, nhà xuất bản, năm xuất bản, tái bản, chủ đề được đề cập trong nội dung cuốn sách... để lựa chọn sách.

Kỹ năng đọc sách: Trước tiên, các em có thể đọc lướt qua mục lục của sách, lời nói đầu, lời giới thiệu, tóm tắt có sẵn hoặc những bình luận được trích dẫn về cuốn sách. Mục đích của việc đọc lướt là để nắm được sơ bộ nội dung cuốn sách, giá trị, công dụng, đối tượng sử dụng sách. Mục đích là để xác định một lần nữa sự phù hợp của cuốn sách với mục tiêu đọc sách của bản thân, hoặc để xác định những phần nội dung phù hợp, hoặc nội dung trọng tâm nếu sách có nhiều nội dung. Việc đọc lướt cũng giúp các em nắm được một cách hệ thống nội dung của sách và sự liên quan giữa các nội dung, giúp nắm bắt nội dung sách được đầy đủ và sâu sắc. Sau bước đọc lướt để nắm sơ bộ nội dung sách là bước đọc kỹ, đọc có suy nghĩ. Cần tập trung chú ý khi đọc, đọc chậm các nội dung, đọc lại những nội dung chưa hiểu rõ để hiểu tư tưởng, ý đồ của tác giả; liên tưởng đến các vấn đề liên quan. Trong quá trình đọc, cần tiến hành ghi chép những nội dung quan

trọng. Thông thường, 80% những gì đã đọc sẽ bị quên đi sau 24 giờ, 20% còn lại nhớ không rõ ràng. Chính vì vậy, cần thiết phải ghi chép khi đọc. Các em có thể ghi chép những vấn đề mấu chốt, hoặc hấp dẫn hoặc có ý nghĩa, cũng có thể dùng sơ đồ tư duy để ghi chép lại những nội dung trong sách một cách hệ thống và đầy đủ (chẳng hạn đối với sách giáo khoa các môn học). Điều đó sẽ giúp các em dễ dàng nhớ được nội dung tổng quát của sách, và xác định được nội dung phải đọc lại nếu cần. Ghi chép trong quá trình đọc cũng giúp làm giảm sự mệt mỏi và nhàm chán cho người đọc. Nội dung và cách thức ghi chép thể hiện hiệu quả của việc đọc.

Thực hành theo sách: Khuyến khích các em làm theo, thực hành, áp dụng những điều tiếp thu được trong sách. Như vậy việc đọc mới đem lại hiệu quả thiết thực. Việc thực hành theo sách sẽ kích thích và rèn luyện thói quen và kỹ năng tư duy (là điều vô cùng quan trọng) khi đọc sách. Nếu đọc mà không có tư duy thì không mang lại hiệu quả - là sự thay đổi nhận thức - cho người đọc. Khi người đọc muốn làm theo sách thì bắt buộc phải đọc sâu, đọc kỹ, đọc có suy nghĩ, tư duy để hiểu được thấu đáo vấn đề.

Chia sẻ: Khuyến khích các em chia sẻ những gì mình thu nhận được sau khi đọc và hiểu được nội dung sách. Việc chia sẻ với các bạn những gì mình đã đọc được, học được qua sách trên thực tế có nhiều tác dụng. Đối với chủ thể chia sẻ, các em sẽ nhớ và hiểu hơn

nội dung cuốn sách, hơn nữa, có ý thức đọc sách một cách chủ động và cẩn thận để hiểu sâu sắc nội dung của sách để có thể chia sẻ với các bạn. Khi những điều các em chia sẻ được các bạn đón nhận sẽ làm các em nhận thức được giá trị của tri thức, giá trị của bản thân và tự có nhu cầu, ý thức nâng cao giá trị đó bằng cách đọc sách, làm theo sách. Việc chia sẻ những gì đã đọc được, học được còn giúp các em rèn luyện khả năng trình bày một vấn đề một cách chặt chẽ, logic và khả năng nói trước đám đông. Đối với những học sinh được chia sẻ, các em sẽ thấy hấp dẫn khi được tiếp nhận một nội dung mình yêu thích hay nhìn thấy hiệu quả của việc áp dụng những điều trong sách từ chính bạn của mình, từ đó thấy tò mò muốn tìm đọc.

Rèn luyện thói quen đọc sách: Hướng dẫn các em rèn luyện thói quen đọc sách cho bản thân: đặt ra mục tiêu, số lượng sách phải đọc được theo tuần, theo tháng, từ đó xác định khối lượng hay thời gian cần đọc mỗi ngày. Hình thành và duy trì thói quen mang theo sách trong túi để có thể đọc trong lúc chờ đợi làm gì đó. Cần thiết phải lập thời gian biểu cho các hoạt động trong ngày, trong tuần, xác định khung giờ và thời lượng cố định cho việc đọc và nghiêm túc tuân thủ thời gian biểu đã lập.

Cùng với sự hướng dẫn của cán bộ thư viện, giáo viên đứng lớp cũng cần thiết phải tham gia vào việc hướng dẫn kỹ năng đọc cho học sinh. Bằng trình độ chuyên môn của mình,

giáo viên có thể bồi dưỡng năng lực cảm thụ tác phẩm cho các em. Trong khi truyền thụ các bài giảng, giáo viên có thể gợi mở, giúp các em tư duy, liên tưởng nội dung bài học với thực tế hoặc các vấn đề liên quan. Giáo viên cũng có thể giao bài tập cho học sinh tìm đọc những sách có cùng chủ đề với bài học, sau đó chia sẻ cùng thầy cô và các bạn.

Về phía gia đình

Gia đình cũng cần tham gia tích cực vào quá trình học tập của trẻ nói chung, trong đó có việc đọc sách. Ông bà, cha mẹ cần khuyến khích con đọc sách càng sớm càng tốt. Việc này có thể thực hiện trước khi trẻ biết chữ: có thể đọc truyện cho con nghe vào một giờ cố định trong ngày, có thể là trước giờ đi ngủ, điều đó sẽ giúp tạo thành thói quen và nhu cầu cho các em. Khi các em đi học, có thể tự đọc, phụ huynh có thể cùng con lựa chọn sách, cùng đọc với con. Việc định hướng, hướng dẫn con tìm những loại sách phù hợp cũng là một việc quan trọng, để hướng các em tới những sách thực sự có giá trị và bổ ích. Phụ huynh cũng nên chia sẻ với con những cuốn sách mà mình đã đọc nếu sách đó phù hợp với con.

Tóm lại, đối với học sinh tiểu học, thói quen và kỹ năng đọc sách có vai trò vô cùng quan trọng. Thói quen và kỹ năng đọc sách tốt sẽ giúp các em có khả năng hình thành và duy trì kỹ năng tự học và tự học suốt đời, đặc biệt trong môi trường biến đổi không ngừng như hiện nay. Bởi khi các em có thói quen và kỹ năng đọc tốt thì các em có thể chủ động và tự tin tìm kiếm thông tin, tài liệu cho bất kì vấn đề cần học hỏi nào. Tuy nhiên, để rèn luyện thói quen và kỹ năng đọc tốt cho các em, cần phải có sự tham gia của cả giáo viên, cán bộ thư viện trường và phụ huynh. Ở một mức độ và thời điểm nào đó còn cần sự phối hợp của cả ba đối tượng này. Nếu làm được như vậy, chắc chắn hiệu quả học tập của các em sẽ được nâng cao. ■